

ADVIESRAPPORT LEEFPATROONMONITORING_

Voor organisaties met cliënten in de eerstelijnszorg

Betsie van Gaal en Marinke Barnhoorn
2 december 2024

VOORWOORD

In dit rapport volgen de adviezen die voortkomen uit het onderzoek naar 'De Meerwaarde van leefpatroonmonitoring' in de eerstelijnszorg. Tijdens het onderzoek werd nagegaan bij welke cliënten met multiproblematiek en een meervoudige hulpvraag leefpatroonmonitoring kan worden ingezet en wat de meerwaarde daarvan was voor zowel de cliënten, de mantelzorgers en de zorgverleners in het wijkteam. Het rapport is dan ook bedoeld voor thuiszorgorganisaties die willen gaan starten met leefpatroonmonitoring.

In de eerstelijnszorg is veel ervaring opgedaan met de inzet van leefpatroonmonitoring bij cliënten met dementie. Hierbij wordt leefpatroonmonitoring veelal geïnitieerd door de casemanager. Voor dit onderzoek waren niet de casemanager, maar de zorgverleners in een wijkteam degenen die leefpatroonmonitoring initieerden bij cliënten.

Het project startte in 2022 en duurde 30 maanden.

We willen de acht deelnemende wijkteams met de zorgverleners van ZZG zorggroep en de cliënten met hun mantelzorger hartelijk danken voor hun inzet tijdens de looptijd van het onderzoek. Door het delen van hun ervaringen konden de adviezen in dit rapport worden vormgegeven.

Het onderzoek werd mede mogelijk gemaakt door:

Het onderzoek werd uitgevoerd door:

**HAN_ UNIVERSITY
OF APPLIED SCIENCES**

In samenwerking met:

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING.....	4
1 VOORBEREIDING STARTEN LEEFPATROONMONITORING.....	5
1.1 Zorgorganisatie	5
1.2 Visie en missie	5
1.3 Projectgroep.....	6
2 STARTEN MET LEEFPATROONMONITORING	7
2.1 Zorgteams	7
2.2 Zorgverleners	7
2.3 Cliënten	8
2.4 Mantelzorgers	8
2.5 Zorgdossier van de cliënt.....	9
3 LEEFPATROONMONITORING & ANDERE ZORGTECHNOLOGIE.....	9
4 WET- EN REGELGEVING.....	9

INLEIDING

Thuiszorgorganisaties die willen starten met Leefpatroonmonitoring kunnen veel informatie krijgen via Vilans. Uit diverse onderzoeksprojecten blijkt dat het belangrijk is om je goed voor te bereiden. Hieronder wordt eerst ingegaan op wat Leefpatroonmonitoring is waarna in de hoofdstukken erna tips en adviezen worden gegeven voor het starten met Leefpatroonmonitoring.

Leefpatroonmonitoring

Leefpatroonmonitoring kan worden ingezet bij cliënten die zelfstandig alleen wonen. In de woning van een cliënt wordt een set (bewegings)sensoren aangebracht. Vervolgens registreren de sensoren alle bewegingsactiviteiten van de cliënt in de ruimtes waar deze sensoren hangen. Op basis van de 'eigen' bewegingsactiviteiten van de cliënt ontstaat een norm voor het beweegpatroon en geeft leefpatroonmonitoring inzicht in mogelijk langzame veranderingen in het dagelijks bewegings- en leefpatroon. Bij afwijkende bewegingsactiviteiten kunnen voortijdig interventies worden ingezet waardoor zorgcomplicaties worden voorkomen en mogelijk niet-zinnige zorg wordt vermeden. Betrokkenen als de mantelzorger en zorgverlener kunnen toegang krijgen tot de geregistreerde monitoringsdata. Samenwerking tussen de betrokkenen in de driehoek cliënt, mantelzorger en zorgverlener is hierin van belang. In de eerstelijnszorg zijn de (wijk)verpleegkundigen als zorgverlener nauw betrokken bij cliënten.

Leeswijzer

In het eerste hoofdstuk volgen adviezen voor zorgorganisaties ter voorbereiding op de implementatie van Leefpatroonmonitoring. In het volgende hoofdstuk volgen adviezen bij de implementatie van Leefpatroonmonitoring gericht op zorgteams, zorgverleners, cliënten en mantelzorgers en hoe zij betrokken kunnen worden bij het starten met leefpatroonmonitoring. Aansluitend wordt ingegaan op de combinatie van Leefpatroonmonitoring met andere zorgtechnologie en tenslotte de wet- en regelgeving rondom zorgtechnologie.

1 VOORBEREIDING – STARTEN MET LEEFPATROONMONITORING

Om als zorgorganisatie te starten met een innovatie als leefpatroonmonitoring is het belangrijk om inzicht te hebben in de cultuur van de organisatie als het gaat om innovaties. Om inzicht te krijgen in hoe de organisatie met de medewerkers omgaat met innovatie kan een meetinstrument worden ingezet. Zo'n meetinstrument kan ingezet worden in de hele organisatie of in de specifieke teams die met de innovatie (zorgtechnologie) gaan werken. Een voorbeeld van zo'n meetinstrument is de implementatiescan¹.

1.1 Zorgorganisatie

Een belangrijke voorwaarde voor het starten met leefpatroonmonitoring is het helder krijgen van de bijbehorende kosten. Voor cliënten kunnen deze kosten een aanzienlijke barrière vormen. Inzicht in de financiering van leefpatroonmonitoring, en het maken van afspraken met bijvoorbeeld zorgverzekeraars, kan de implementatie aanzienlijk vergemakkelijken en het succes ervan vergroten. Daarnaast is het van belang om afspraken te maken over de continuïteit van leefpatroonmonitoring wanneer een cliënt verhuist binnen de zorgorganisatie. Dit helpt om de monitoring zonder onderbrekingen voort te zetten.

1.2 Visie en missie

Ontwikkel binnen de organisatie een heldere visie op de inzet van leefpatroonmonitoring, waarin wordt beschreven hoe deze technologie bijdraagt aan het verbeteren van de zorgkwaliteit en het ondersteunen van cliënten, mantelzorgers en zorgverleners. Werk in de missie uit hoe belangrijk leefpatroonmonitoring is als onderdeel van persoonsgerichte en toekomstbestendige zorg. Benoem concreet wat de inzet van leefpatroonmonitoring betekent:

- **Voor cliënten:** Hoe het hen helpt langer en veiliger thuis te wonen, bijdraagt aan hun zelfredzaamheid en tijdig inzicht biedt in veranderende zorgbehoeften.
- **Voor mantelzorgers:** Hoe Leefpatroonmonitoring hen ondersteunt bij het vervullen van hun mantelzorgrol door onzekerheid te verminderen over de vraag of hun naaste nog veilig zelfstandig kan blijven wonen. Het biedt hen inzicht in het leefpatroon van hun naaste en waarschuwt tijdig bij afwijkingen of risico's. Verder biedt Leefpatroonmonitor de mogelijkheid om mantelzorg te spreiden onder naasten, ook als die niet dichtbij wonen.
- **Voor zorgverleners:** Hoe het hen ondersteunt bij het bieden van gerichtere en efficiëntere zorg, door hen te voorzien van waardevolle inzichten in het dagelijks leven en welzijn van cliënten.

Een duidelijke visie en missie creëren draagvlak binnen de organisatie en bieden richting bij de implementatie en het gebruik van leefpatroonmonitoring.

¹ HAN University of Applied Sciences. Implementatiescan. https://hansurveytool.eu.qualtrics.com/jfe/form/SV_cAys9qaZAID86p0

1.3 Projectgroep

Stel een projectleider aan die een analyse van de (interne/externe) betrokkenen in en stel een projectgroep samen van sleutelpersonen die verantwoordelijk zijn voor de implementatie en borging van Leefpatroonmonitoring.

Richt het primaire werkproces voor de inzet van Leefpatroonmonitoring in door de rollen en verantwoordelijkheden van de zorgverleners uit te werken. Ondersteuning van het management en betrokkenheid van de zorgverleners die met de Leefpatroonmonitoring gaan werken is essentieel.

Verdiep je in de sensor-leveranciers en bepaal met welke leverancier je de samenwerking aangaat.

Maak samenwerkingsafspraken met de sensor-leverancier en bespreek de start van

Leefpatroonmonitoring. Denk hierbij aan afspraken over het plaatsen van de sensoren en het inventariseren van alle ervaringen. Bespreek met de sensor-leverancier het eigenaarschap van de monitoringsdata en hoe de privacy van cliënten wordt gewaarborgd.

Breng de processtappen van starten tot en met stoppen van Leefpatroonmonitoring in kaart en probeer daar waar mogelijk de start te integreren in bestaande werkprocessen. Hierin kan gedacht worden om de ICT-infrastructuur van je organisatie af te stemmen / aan te sluiten op die van de sensor-leverancier. Neem de tijd om de implementatie goed voor te bereiden.

2 STARTEN MET LEEFPATROONMONITORING

Maak een implementatieplan waarbij gebruik wordt gemaakt van de Toolkit van Vilans. Deze bevat zeer behulpzame instrumenten. Als input kan gebruik worden gemaakt van de resultaten van de implementatiescan.

2.1 Zorgteams

Ga na welke zorgteams willen starten met het inzetten van leefpatroonmonitoring. Het is daarbij aan te raden om vooraf zorgvuldig te bepalen welke cliënten hiervoor in aanmerking komen. In de eerstelijnszorg wordt Leefpatroonmonitoring vaak ingezet bij zelfstandig wonende cliënten met dementie. Deze monitoring kan van onschatbare waarde zijn zolang de cliënt veilig thuis kan blijven wonen en biedt ook inzicht wanneer de thuissituatie onveilig wordt.

Leefpatroonmonitoring kan worden ingezet bij cliënten met multimorbiditeit en een meervoudige hulpvraag, waarbij de mantelzorger en/of zorgverlener zich afvraagt of zelfstandig thuis wonen nog haalbaar en veilig is. Leefpatroonmonitoring kan waardevolle inzichten bieden in de zorgbehoefte, waardoor passende zorg kan worden geboden. Het is daarbij belangrijk om in gesprek te gaan met de cliënt en mantelzorger om de zorgvraag helder te krijgen en te bepalen hoe leefpatroonmonitoring daarbij kan ondersteunen.

Zodra duidelijk is welke cliëntengroep gebruik gaan maken van Leefpatroonmonitoring, kan worden onderzocht welke teams hiervoor het meest geschikt zijn.

Doel eerst ervaring op met een klein aantal teams die willen starten met Leefpatroonmonitoring en zorg dat het proces van starten en stoppen met Leefpatroonmonitoring helder is en vastgelegd wordt. Om zowel het start- als het stopproces goed uit te denken en te documenteren is het advies om eerst ervaring op te doen met een beperkt aantal teams.

2.2 Zorgverleners

Voor zorgverleners is het belangrijk om bij de start van de implementatie goed inzicht te hebben in de meerwaarde van leefpatroonmonitoring, zodat zij deze informatie effectief kunnen overbrengen aan de cliënt en diens mantelzorger.

Organiseer hiervoor trainingsbijeenkomsten voor zorgverleners, zodat zij een goed inzicht krijgen in de meerwaarde van Leefpatroonmonitoring. Tijdens deze bijeenkomsten is het belangrijk om het hele proces te doorlopen, van de start tot het instellen van de Casemanager-tool. Een persoonlijke en zorgvuldig begeleide introductie van deze technologie vergroot de kans op succesvolle implementatie. Hierdoor zijn zorgverleners beter in staat om geschikte cliënten binnen hun zorgteam te identificeren en te ondersteunen. Verder is het essentieel dat zorgverleners de tijd nemen om te leren en zich realiseren dat de opstart tijd kost.

Daarnaast is het belangrijk dat zorgverleners worden getraind om de meerwaarde van leefpatroonmonitoring effectief toe te lichten in gesprekken met cliënten, mantelzorgers en collega's binnen het team. Tijdens de training dient aandacht worden besteed aan de volgende aspecten:

- **Gesprek met de cliënt:** Hoe voer je een open en respectvol gesprek met een cliënt die mogelijk in aanmerking komt voor leefpatroonmonitoring?
- **Gesprek met de mantelzorger:** Hoe betrek je de mantelzorger en leg je uit hoe Leefpatroonmonitoring kan ondersteunen bij de zorg voor hun naaste?
- **Ondersteuning van collega's:** Hoe ontdek je wat je collega's nodig hebben om zelfverzekerd het gesprek over leefpatroonmonitoring aan te gaan?

Door deze onderdelen te behandelen, worden zorgverleners optimaal voorbereid om leefpatroonmonitoring binnen hun team en bij hun cliënten te introduceren.

Organiseer ervaringsbijeenkomsten waarin zorgverleners uit verschillende zorgteams met en van elkaar leren.

2.3 Cliënten

Informeer de cliënt duidelijk over de mogelijkheden van Leefpatroonmonitoring, hoe het systeem werkt, welke inzichten het kan bieden in het leefpatroon en hoe dit de zorgbehoefte van de cliënt kan ondersteunen.

Bepaal in samenspraak met de cliënt en/of diens mantelzorger op welke locaties in de woning van de cliënt de sensoren zullen worden bevestigd. Dit dient vervolgens te worden besproken met de sensorleverancier.

Leg uit hoe de inzichten uit Leefpatroonmonitoring worden gebruikt om de zorg af te stemmen op de zorgvraag van de cliënt. Geef hierbij voorbeelden van situaties waarin Leefpatroonmonitoring nuttig kan zijn.

Zorg ervoor dat de cliënt realistische verwachtingen heeft over wat Leefpatroonmonitoring kan en niet kan doen. Leefpatroonmonitoring is gericht op het signaleren van veranderingen in het leefpatroon; het is geen valincidentalarmering.

2.4 Mantelzorgers

Betrek de mantelzorger bij de inzet van Leefpatroonmonitoring. Informeer de mantelzorger over het gebruik van de mantelzorger-app en geef duidelijke uitleg over de werking en functionaliteiten.

Controleer samen met de mantelzorger of de notificaties in de mantelzorger-app correct zijn ingesteld, zodat onnodige of overmatige meldingen worden voorkomen.

Maak duidelijke afspraken over wie verantwoordelijk is voor het opvolgen van meldingen.

Door meerdere mantelzorgers te betrekken, kan de zorglast worden verdeeld, wat bijdraagt aan een evenwichtiger balans tussen de mantelzorgers rondom de cliënt. Mantelzorgers die op afstand wonen kunnen actief worden betrekken door hen toegang te geven tot de mantelzorger-app.

2.5 Zorgdossier van de cliënt

Leg in het zorgdossier van de cliënt vast wat beoogd wordt met de inzet van Leefpatroonmonitoring en evalueer met de cliënt en de mantelzorger in hoeverre de inzet voldoet aan de verwachting.

Verwerk de samenwerkingsafspraken met de mantelzorger in het zorgdossier van de cliënt en evalueer deze periodiek.

3 LEEFPATROONMONITORING & ANDERE ZORGTECHNOLOGIE

Ga na of Leefpatroonmonitoring kan worden ingezet in combinatie met andere zorgtechnologieën

Sta open voor een combinatie van Leefpatroonmonitoring en andere technologieën om de cliënt te ondersteunen zelfstandig thuis te blijven wonen. Bijvoorbeeld Leefpatroonmonitoring te combineren met een valdetectiesysteem voor zowel de preventieve signalen als acute incidenten.

Een ander voorbeeld is Leefpatroonmonitoring combineren met zorgrobot Tessa, een ondersteunend hulpmiddel dat cliënten helpt met dagelijkse structuur en herinneringen, zoals het nemen van medicijnen, drinken of deelnemen aan activiteiten.

4 WET- EN REGELGEVING

Bij de inzet van Leefpatroonmonitoring in de eerstelijnszorg is het belangrijk om rekening te houden met relevante wet- en regelgeving. De toepasbaarheid en juridische kaders hangen sterk af van de wilsbekwaamheid van de cliënt.

Bij wilsbekwame cliënten is expliciete toestemming vereist voor de inzet van Leefpatroonmonitoring. Het is belangrijk dat zij goed worden geïnformeerd over het doel van de monitoring, de wijze waarop gegevens worden verzameld, verwerkt en gedeeld en hun recht om de toestemming in te trekken.

Bij de inzet van Leefpatroonmonitoring gaat het om twee vormen van privacy:

1. Privacy ten aanzien van gevoelige informatie zoals persoonsgegevens. De verwerking van gegevens uit Leefpatroonmonitoring valt onder de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). Organisaties (sensoren-leveranciers) dienen zorgvuldig om te gaan met de toestemming voor het verzamelen en verwerken van persoonlijke gegevens. Alleen de gegevens die noodzakelijk zijn voor het doel van de monitoring mogen worden verzameld. Gegevens veilig worden opgeslagen en het moet bekend zijn met wie deze gedeeld worden.

-
2. Privacy in de zin van ongehinderd alleen kunnen zijn. Leefpatroonmonitoring is ondersteunend om een balans te vinden tussen het bieden van directe zorg door het betreden van de woning van de cliënt en het waarborgen van diens privacy.

OPEN UP
NEW **HAN_** UNIVERSITY
OF APPLIED SCIENCES
HORIZONS.